

До Конституційного Суду України

вул. Жилянська, 14, м. Київ, 01033

Суб'єкта права на

конституційне подання:

57 народних депутатів України

Уповноважені за дорученням:

народний депутат України Бондарчук О.В.;

народний депутат України Ємець Л.О.;

народний депутат України Фаріон І.Д.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

щодо невідповідності Конституції України (неконституційності)

Закону України „Про засади державної мовної політики“

від 3 липня 2012 року № 5029–VI

Реалізуючи право, надане пунктом 1 частини першої статті 150 Конституції України, статтями 13, 39 і 40 Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 16 жовтня 1996 року № 422/96–ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 49, ст. 272) звертаємося до Конституційного Суду України з проханням визнати неконституційним Закон України „Про засади державної мовної політики“ від 3 липня 2012 року № 5029–VI (джерела опублікування – Голос України від 10 серпня 2012 року, № 146; Офіційний вісник України від 20 серпня 2012 року, № 61, стаття 2471, Інтернет-сервер Верховної Ради України <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/5029-17>), набрав чинності 10 серпня 2012 року (далі – Закон № 5029–VI).

Відповідно до статті 1, частин першої та другої статті 8 Конституції України від 28 червня 1996 року, № 254к/96-вр (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) Україна проголошена демократичною, правовою державою, в якій визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Положеннями статті 152 Конституції України встановлено, що закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України.

На думку суб'єкта конституційного подання, положення Закону № 5029–VI є такими, що не відповідають Конституції України, яка є вираженням суверенної волі Українського народу – громадян України всіх національностей.

1. *Суперечність низки статей Закону, зокрема:*

1) ст. 11 (п. 1, 3, 5, 6); ст. 12 (п. 1, 2, 3); ст. 13 (п. 1, 2); ст. 14 (п. 1, 2, 3); ст. 15; ст. 25 (п. 1); ст. 27 (п. 1) – статті 10 (ч. 1) Конституції України.

Ці законодавчі положення входять у суперечність з ч. 1 статті 10 Конституції України та рядом правових позицій Конституційного Суду України; вони фактично означають можливість застосування регіональної мови без одночасного застосування державної мови.

Відповідно до пунктів 1, 3, 5, 6 статті 11 Закону основною мовою роботи, діловодства і документації органів державної влади та органів місцевого самоврядування є державна мова. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, в роботі, діловодстві і документації місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування може використовуватися регіональна мова (мови). У листуванні цих органів з органами державної влади вищого рівня дозволяється застосовувати цю регіональну мову (мови) (пункт 1).

Посадові та службові особи зобов'язані володіти державною мовою, спілкуватися нею із відвідувачами, а в межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, з відвідувачами, що вживають регіональну мову (мови), – цією регіональною мовою (мовами). Особам, що вживають регіональну мову (мови),

забезпечується право подавати усні чи письмові заяви та отримувати відповіді на них цією регіональною мовою (мовами) (пункт 3).

Тексти офіційних оголошень, повідомлень виконуються державною мовою. У межах території, на якій відповідно до умов частини третьої статті 8 цього Закону поширена регіональна мова (мови), за рішенням місцевої ради такі тексти можуть розповсюджуватися у перекладі цією регіональною або російською мовою (мовами) (пункт 5).

Найменування органів державної влади і органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій, написи на їх печатках, штампах, штемпелях, офіційних бланках і табличках виконуються державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, за рішенням місцевої ради з урахуванням стану регіональної мови зазначені найменування і написи можуть виконуватися державною і регіональною мовою (мовами) (пункт 6).

Згідно з пунктами 1, 2, 3 статті 12 Закону № 5029–VI документація про вибори Президента України, народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів і посадових осіб місцевого самоврядування, документація всеукраїнських і місцевих референдумів оформляється державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, документація про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів і посадових осіб місцевого самоврядування за рішенням територіальної виборчої комісії, документація місцевих референдумів за рішенням місцевої ради оформляється і цією регіональною мовою (мовами) (пункт 1).

Виборчі бюлетені друкуються державною мовою. У межах території, на якій відповідно до умов частини третьої статті 8 цього Закону поширена регіональна мова, виборчі бюлетені по виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів і посадових осіб місцевого

самоврядування за рішенням територіальної виборчої комісії можуть оформлятися і відповідною регіональною мовою (мовами) (пункт 2).

Бюлетені для голосування на всеукраїнському або місцевому референдумі друкуються державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова, що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, у бюлетені для голосування на всеукраїнському або місцевому референдумі за рішенням місцевої ради поруч із текстом державною мовою розміщується його переклад цією регіональною мовою (мовами) (пункт 3).

Відповідно до пунктів 1, 2, 3 статті 14 Закону № 5029–VI судочинство в Україні у цивільних, господарських, адміністративних і кримінальних справах здійснюється державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, за згодою сторін суди можуть здійснювати провадження цією регіональною мовою (мовами) (пункт 1).

Професійний суддя повинен володіти державною мовою. У межах території, на якій відповідно до умов частини третьої статті 8 цього Закону поширена регіональна мова, держава гарантує можливість здійснювати судове провадження цією регіональною мовою (мовами). Необхідність забезпечення такої гарантії має враховуватися при доборі суддівських кадрів (пункт 2).

Сторони, які беруть участь у справі, подають до суду письмові процесуальні документи і докази, викладені державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова (мови), що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, допускається подача до суду письмових процесуальних документів і доказів, викладених цією регіональною мовою (мовами), з перекладом, у разі необхідності, на державну мову без додаткових витрат для сторін проце (пункт 3) .

Відповідно до статті 15 Закону № 5029–VI мовою роботи та актів з питань досудового розслідування та прокурорського нагляду в Україні є державна мова. Поряд із державною мовою при проведенні досудового розслідування та прокурорського нагляду можуть використовуватися

регіональні мови або мови меншин України, інші мови. Кожна особа має право бути невідкладно повідомлена мовою, яку вона розуміє, про мотиви арешту чи затримання і про природу та причини звинувачення проти неї і захищати себе, користуючись цією мовою, у разі необхідності, з безкоштовною допомогою перекладача.

Згідно з пунктом 1 статті 25 Закону № 5029–VI у сфері надання послуг поштового зв'язку і телекомунікацій в Україні вживаються державна мова, регіональні мови або мови меншин.

Відповідно до пункту 1 статті 27 Закону № 5029–VI топоніми (географічні назви) – назви адміністративно-територіальних одиниць, залізничних станцій, вулиць, майданів тощо – утворюються і подаються державною мовою. У межах території, на якій поширена регіональна мова або мова меншини, що відповідає умовам частини третьої статті 8 цього Закону, поруч із топонімом державною мовою відтворюється його відповідник цією регіональною мовою (мовами). У разі потреби наводиться латиноалфавітний відповідник (транслітерація) топоніма, поданого державною мовою.

З контексту зазначених положень Закону України № 5029–VI вбачається надання можливості домінуванню регіональної мови (мов) над державною, українська мова набуває другорядного значення. Такі положення Закону № 5029–VI дискредитують значення і статус української мови як державної в суспільстві та є такими, що не відповідають вимогам частин першої та другої статті 10 Конституції України.

Враховуючи те, що українська мова в періоди втрати українцями власної державності зазнавала жорстоких переслідувань та різноманітних заборон, а самі носії української мови зазнавали масового фізичного знищення, зокрема геноциду, внаслідок чого мільйони українців зазнали впливу руйнівних явищ русифікації та денаціоналізації, а разом з українцями всі національні меншини, що проживали на етнічних українських землях, надання українській мові на деяких територіях вторинного значення є неприпустимим та суперечить положенням частини першої та другої статті 10 Конституції України.

У Конституції України йдеться про одну державну мову для використання в сфері публічної влади (державні органи та місцеве самоврядування), та ж норма міститься в ст. 1 Закону № 5029–VI, де дається визначення державної мови. Поряд з цим Закон № 5029–VI встановлює можливість використання в аналогічних ситуаціях та за аналогічних умов державну та регіональну мови, що очевидно суперечить ст. 10 Конституції України.

Конституцією України статус державної мови надано українській мові (частина перша статті 10). Це повністю відповідає державотворчій ролі української нації, що зазначено у преамбулі Конституції України, нації, яка історично проживає на території України, складає абсолютну більшість її населення і дала офіційну назву державі (абзац другий пункту 3 Рішення КСУ від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99 у справі про застосування української мови). Так, відповідно до цього Рішення, положення частини першої статті 10 Конституції України, за яким „державною мовою в Україні є українська мова“, треба розуміти так, що українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом (частина п'ята статті 10 Конституції України) (пункт 1 резолютивної частини).

Конституційний Суд України у пункті 3 мотивувальної частини Рішенням № 10-рп/99 заклав концептуально-правові позиції, за якими:

– під державною (офіційною) мовою розуміється мова, якій державою надано правовий статус обов'язкового засобу спілкування у публічних сферах суспільного життя (абзац перший пункту 3 мотивувальної частини);

– Конституцією України статус державної мови надано українській мові (частина перша статті 10), що повністю відповідає державотворчій ролі української нації, згідно з преамбулою Конституції України, нації, яка історично проживає на території України, складає абсолютну більшість її

населення і дала офіційну назву державі (абзац другий пункту 3 мотивувальної частини);

– застосування української мови як державної унормовується шляхом конституційного та законодавчого закріплення (абзац десятий пункту 3 мотивувальної частини);

– публічними сферами, в яких застосовується державна мова. охоплюються насамперед сфери здійснення повноважень органами законодавчої, виконавчої та судової влади, іншими державними органами ті органами місцевого самоврядування (мова роботи, актів, діловодства документації, мова взаємовідносин цих органів тощо); до сфер застосування державної мови можуть бути віднесені також інші сфери, які відповідно до частини п'ятої статті 10 та пункту 4 частини першої статті 92 Конституції України визначаються законами (абзац четвертий). До них, зокрема, належать: розгляд звернень громадян, діяльність Збройних Сил України; видання друкованої продукції, призначеної для службового та ужиткового користування, що розповсюджується через державні підприємства, установи і організації (бланки, форми, квитанції, квитки, посвідчення, дипломи тощо), висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації, оформлення митних документів тощо (перше речення абзацу п'ятого);

– володіння державною мовою є обов'язковою умовою для прийняття до громадянства України і для службових осіб державних органів, установ і організацій (друге, третє речення абзацу п'ятого);

– законодавчо визначеним є також питання про застосування української мови та інших мов у навчальному процесі в державних навчальних закладах України (абзаци шостий, сьомий);

– положення Конституції України зобов'язують застосовувати державну – українську мову як мову офіційного спілкування посадових і службових осіб при виконанні ними службових обов'язків, в роботі і в діловодстві тощо органів державної влади, представницького та інших органів Автономної Республіки

Крим, органів місцевого самоврядування, а також у навчальному процесі в державних і комунальних навчальних закладах України (абзац одинадцятий).

Згідно зі статтею 2 Закону України „Про Конституційний Суд України“ завданням Конституційного Суду України є гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України. Саме тому зміст рішень Конституційного Суду України і його правові позиції мають бути спрямовані на неухильне дотримання духу і букви нормативних положень Конституції України і її державотворчої доктрини, відображеної у тексті преамбули. Це стосується, зокрема, статусу і ролі української мови як мови державотворчої нації.

З огляду на вказане, положеннями пунктів 1, 3, 5, 6 статті 11; пунктів 1, 2, 3 статті 12; пунктів 1, 2 статті 13; пунктів 1, 2, 3 статті 14; статті 15; пункту 1 статті 25; пункту 1 статті 27 Закону № 5029–VI щодо надання можливості використовувати регіональну мову (мови) на заміну українській мові в роботі органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування та інших сферах публічного суспільного життя, нівелюється статус української мови як державної, визначеної статтею 10 Конституції України, яку можна розглядати у двох основних значеннях: як індивідуальне природне право мовного носія, коли мова є засобом (механізмом) суспільної комунікації взагалі, і як спільне природне право відповідного етносу, завдяки чому державне утворення ідентифікується з титульною нацією. В останньому значенні державна мова набуває статусу одного із елементів конституційного правопорядку. У такому випадку функціонування мови як державної виконує природне, суспільно значуще завдання, яке спрямоване на становлення і існування держави Українського народу.

Згідно з частиною другою статті 10 Конституції України українська мова має виконувати відповідну державотворчу, на відміну від інших мов функцію, а отже, бути в постійній дії і максимально працювати у всіх сферах суспільного життя, відіграючи певну роль. Зазначене вказує на підстави для виокремлення української мови і сукупності інших національних мов, якими громадяни

України можуть користуватися у повсякденному житті, і для набуття нею обов'язковою загальнозживаного статусу.

Варто зауважити, що відповідно до положень статті 69 Закону України „Про Конституційний Суд України“ рішення і висновки Конституційного Суду України рівною мірою є обов'язковими до виконання. При розробці Закону № 5029–VI суб'єктом законодавчої ініціативи не було враховано рішення Конституційного Суду України № 10-рп/99 про застосування української мови як мови офіційного спілкування посадових і службових осіб при виконанні ними службових обов'язків, в роботі і в діловодстві тощо органів державної влади, представницького та інших органів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, при судовому провадженні, а також у навчальному процесі в державних і комунальних навчальних закладах України.

Таким чином, положення пунктів 1, 3, 5, 6 статті 11; пунктів 1, 2, 3 статті 12; пунктів 1, 2 статті 13; пунктів 1, 2, 3 статті 14; статті 15; пункту 1 статті 25; пункту 1 статті 27 Закону № 5029–VI є такими, що не відповідають вимогам частин першої та другої статті 10 Конституції України.

2) *ст. 18 (п. 1, 3) – ч. 2 статті 24 Конституції України.*

Відповідно до пунктів 1, 3 статті 18 Закону № 5029–VI в економічній і соціальній діяльності державних підприємств, установ та організацій основною мовою є державна мова, а також вільно використовуються російська та інші регіональні мови або мови меншин. У внутрішніх правилах підприємств, установ та організацій будь-якої форми власності забороняється прийняття будь-яких положень, що виключають або обмежують у спілкуванні співробітників використання державної мови, російської, інших регіональних мов або мови меншин. В роботі підприємств можуть використовуватися й інші мови. Пункт 2 статті 24 Конституції України встановлює заборону привілеїв за мовними ознаками, тоді як норми Закону № 5029–VI фактично встановлюють пріоритет для використання російської мови (шляхом акцентування уваги саме на цій мові) порівняно з іншими регіональними мовами.

2. Порушення процедури прийняття Закону № 5029–VI:

1) порушення права законодавчої ініціативи народних депутатів України (ст. 93 Конституції України).

Відповідно до першої та другої частин статті 152 Основного Закону, Закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

На думку суб'єкта конституційного подання, Закон № 5029–VI є неконституційним у зв'язку з порушенням права законодавчої ініціативи народних депутатів України.

Право законодавчої ініціативи – це право на подання до Верховної Ради України та обов'язковий розгляд нею законодавчої пропозиції, законопроекту чи поправки до проекту Закону № 5029–VI.

В Основному Законі закріплено загальні засади законодавчого процесу та визначено суб'єктів права законодавчої ініціативи. Відповідно до частини першої статті 93 Конституції України право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України, Кабінету Міністрів України і Національному банку України.

Порушення положень статті 93 Конституції України при прийнятті Закону № 5029–VI спричинило перешкоджання Верховній Раді України – єдиному органу законодавчої влади, здійснювати свої обов'язки у встановленому законом порядку та діяти в межах її компетенції.

У Рішенні Конституційного Суду України № 5-рп/2001 від 17 травня 2001 року у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 93 Конституції України, частини першої статті 35 Закону України „Про бюджетну систему України“ (справа про зміни до закону про бюджет № 1-12/2001), Конституційний Суд України дав тлумачення частини першої статті 93

Конституції України, згідно з яким Президент України, народні депутати України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України можуть подавати до Верховної Ради України законопроекти з будь-якого питання, крім тих законопроектів, які відповідно до Конституції України можуть вноситися спеціально визначеними нею суб'єктами права законодавчої ініціативи (пункт 1 резолютивної частини). В абзаці другому пункту 2 мотивувальної частини цього рішення Конституційний Суд України констатував, що частина перша статті 93 Основного Закону України не передбачає відмінностей щодо змісту й обсягу наданого зазначеним суб'єктам права законодавчої ініціативи.

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України, яка міститься в Рішенні № 5-зп від 30 жовтня 1997 року у справі щодо офіційного тлумачення статей 3, 23, 31, 47, 48 Закону України „Про інформацію“ та статті 12 Закону України „Про прокуратуру“ (справа К.Г. Устименка № 18/203-97), винятки з конституційних норм встановлюються самою Конституцією України, а не іншими нормативними актами (пункт 4 резолютивної частини).

У Рішенні Конституційного Суду України № 7-зп від 23 грудня 1997 року у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про Рахункову палату Верховної Ради України“ (справа про Рахункову палату № 01/34-97) Конституційний Суд України зазначив, що верховенство конституційних норм поширюється на всі сфери державної діяльності, в тому числі і на законотворчий процес. Верховна Рада України, приймаючи закони, не має права допускати невідповідностей щодо будь-яких положень, прямо закріплених в Конституції України (абзац четвертий пункту 1 мотивувальної частини), перерозподіл конституційної компетенції шляхом прийняття закону є можливим тільки шляхом внесення змін до Конституції України (абзац двадцять другий пункту 3 мотивувальної частини).

Неприпустимість звуження права законодавчої ініціативи народних депутатів України підтверджено Рішенням Конституційного Суду України № 12-рп/2012 від 30 травня 2012 року у справі за конституційним поданням 47

народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 202 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України „Про Регламент Верховної Ради України“, у редакції Закону України „Про внесення зміни до Регламенту Верховної Ради України“ (справа про законодавчу ініціативу № 1-19/2012).

Таким чином, всупереч вимогам статті 93 Конституції України при прийнятті Закону № 5029–VI у другому читанні було порушено право законодавчої ініціативи народних депутатів України.

2) порушення процедури розгляду та прийняття Закону № 5029–VI (позбавлення права внести виправлення, уточнення, а також усунути помилки та суперечності у тексті законопроекту під час другого читання, що підтверджує стенограма п'ятдесят п'ятого вечірнього пленарного засідання десятої сесії Верховної Ради України шостого скликання) – ст. 152 Конституції України.

До проекту Закону № 9073 народними депутатами України було подано дві тисячі п'ятдесят чотири пропозицій та поправок (довідка голови комітету від 19.07.2012 року № 04-21/3-567 (139440) додається).

22 червня 2012 року секретаріат Комітету підготував та передав для ознайомлення проект порівняльної таблиці всім народним депутатам – авторам поправок та пропозицій, а саме: Білозір О.В., Бондаренку В.Д., В'язівському В.М., Ганущаку Ю.І., Геращенко І.В., Гнаткевичу Ю.В., Григорович Л.С., Гримчаку Ю.М., Гриневецькому С.Р., Ковалю В.С., Давиденку А.А., Джоджику Я.І., Деревлянному В.Т., Зайцю І.О., Зваричу І.Т., Каплієнку В.В., Кармазіну Ю.А., Карпуку В.Г., Ківалову С.В., Катеринчуку М.Д., Кириленку В.А., Ключковському Ю.Б., Князевичу Р.П., Колесніченку В.В., Косіву М.В., Костенку Ю.І., Ковалю В.С., Кондратюку О.К., Кульчинському М.Г., Литвину В.М., Лукашуку О.Г., Матвієнку А.С., Мовчану П.М., Мойсику В.Р., Парубію А.В., Прокопчуку Ю.В., Стецьківу Т.С., Стойку І.М., Тарасюку Б.І., Ткачу Р.В., Томенку М.В., Чорноволенку О.В., Черноморову О.М., Чуднову В.М., Шарову І.Ф., Швецю В.Д., Шемчуку В.В., Яворівському В.О., Яценюку А.П. (Реєстр

вихідної кореспонденції Апарату Верховної Ради України від 22.06.2012 року № 120980, листи-повідомлення Комітету з питань культури і духовності від 22.06.2012 року № 04-21/3-517 (120980) *додаються*).

Відповідно до статті 85 Конституції України, одним із повноважень Верховної Ради України є прийняття законів. Порухення положень статті 93 Конституції України при прийнятті Закону № 5029–VI, в свою чергу, спричинило перешкоджанню Верховній Раді України – єдиному органу законодавчої влади, здійснювати свої обов'язки у встановленому законом порядку та діяти в межах її компетенції.

3 липня 2012 року на п'ятдесят п'ятому пленарному засіданні Верховної Ради проект Закону № 9073 не було надано народним депутатам у вигляді порівняльної таблиці, що унеможливило розгляд та обговорення пропозицій та поправок, поданих до вказаного проекту закону суб'єктами законодавчої ініціативи. Такі дії перешкодили реалізації права законодавчої ініціативи парламентарів, встановленого статтею 93 Конституції України. **Народних депутатів України позбавили права внести виправлення, уточнення, а також усунути помилки та суперечності у тексті законопроекту під час другого читання, що підтверджує стенограма п'ятдесят п'ятого вечірнього пленарного засідання десятої сесії Верховної Ради України шостого скликання.**

Згідно з положеннями статті 6 Конституції України, державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України, що підтверджується абзацом першим пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 29 вересня 2009 року № 22-рп/2009 у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України „Про запобігання кризовим явищам у вугільній промисловості“ (справа про відчуження майна державних вугледобувних підприємств № 1-45/2009).

Відповідно до положень статті 82 Основного Закону, порядок роботи Верховної Ради України встановлюється Конституцією України та Законом України „Про Регламент Верховної Ради України“ (далі – Регламент) від 10 лютого 2010 року № 1861–VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14–15, № 16–17, ст.133) (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1952–VI (1952–17) від 9 березня 2010 року, ВВР, 2010, № 16–17, ст. 134}.

Оскільки вказана норма Конституції України за своїм цільовим призначенням є відсильною (бланкетною), норми Регламенту, породжені Конституцією, та їх дотримання є обов’язковим конституційним приписом.

Регламентом встановлено порядок підготовки і проведення сесій Верховної Ради, її засідань, зокрема, порядок реєстрації законопроектів, їх включення до порядку денного, надання законопроектів народним депутатам, особливості їх розгляду, у тому числі у першому та другому читаннях, строки надання пропозицій та поправок, усунення суперечностей та внесення редакційних уточнень, прийняття законів.

При розгляді проекту Закону № 9073 було порушено процедуру розгляду законопроектів у другому читанні, встановлену Регламентом, зокрема проект Закону № 9073 не був розданий народним депутатам України для ознайомлення, не було дотримано процедури його обговорення в другому читанні.

5 червня 2012 року Верховна Рада України прийняла проект Закону № 9073 у першому читанні за основу. Варто зазначити, що Комітет з питань культури і духовності рекомендував Верховній Раді України відхилити зазначений проект (протокол засідання Комітету № 117 від 23 травня 2012 року, адреса посилання: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_nwebproc4_1?pf3511=41018).

Постановою Верховної Ради України № 4870-VI від 5 червня 2012 року про прийняття за основу проекту Закону № 9073 (додається) було доручено Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності доопрацювати зазначений законопроект з урахуванням зауважень і пропозицій

суб'єктів права законодавчої ініціативи та внести його на розгляд Верховної Ради України у другому читанні.

Відповідно до положень частини другої та шостої статті 89 Конституції України, Комітети Верховної Ради України здійснюють законопроектну роботу, готують і попередньо розглядають питання, віднесені до повноважень Верховної Ради України. Організація і порядок діяльності комітетів Верховної Ради України, її тимчасових спеціальних і тимчасових слідчих комісій встановлюються законом.

У першому абзаці пункту 4.2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України № 5-рп/2003 від 5 березня 2003 року у справі за конституційним поданням Національного банку України про офіційне тлумачення положень статті 86, частини другої статті 89 Конституції України, частини другої статті 15, частини першої статті 16 Закону України „Про статус народного депутата України“ (справа про звернення народних депутатів України до Національного банку України № 1-6/2003) зазначено, що Комітети Верховної Ради України утворюються Верховною Радою України для здійснення законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України (частини перша, друга статті 89 Конституції України). За своїм конституційним статусом комітети Верховної Ради України є органами, які мають предметно визначену компетенцію і забезпечують здійснення парламентом його повноважень. Отже, діяльність комітетів Верховної Ради України пов'язана з вирішенням питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України.

3 липня 2012 року о 14 годині на засіданні Комітету з питань культури і духовності було створено робочу групу з опрацювання прийнятого у першому читанні за основу проекту Закону № 9073 (Витяг з протоколу № 122 від 3 липня 2012 року додається) та доручено секретаріату Комітету підготувати попередній графік засідань робочої групи.

Незважаючи на проведену роботу, Комітет з питань культури і духовності, всупереч вимогам частини другої та шостої статті 89 Конституції України,

статей 1 та 15, 16 Закону України "Про комітети Верховної Ради України" від 4 квітня 1995 року № 116/95-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 19, ст. 134) **був фактично позбавлений можливості забезпечити належну підготовку проекту Закону № 9073** для його розгляду у другому читанні. Того ж дня, на п'ятдесят п'ятому вечірньому пленарному засіданні десятої сесії Верховної Ради України шостого скликання, на голосування парламенту було винесено редакцію проекту Закону № 9073, ухвалену у першому читанні.

Відповідно до статті 117 Регламенту, законопроект, підготовлений до другого чи повторного другого читання, має бути завізований головою головного комітету, керівником секретаріату цього комітету, керівниками юридичного і редакційного підрозділів Апарату Верховної Ради. Якщо законопроект завізований із зауваженнями, вони додаються до супровідних документів, які надаються народним депутатам разом із законопроектом.

Проект Закону № 9073, всупереч встановленому Конституцією України порядку роботи Верховної Ради України, не був належним чином підготовлений до другого читання, не завізовувався головою головного комітету (Комітету з питань культури і духовності), керівником секретаріату цього комітету, керівниками юридичного і редакційного підрозділів Апарату Верховної Ради України, як передбачено статтею 117 Регламенту.

При цьому статтею 118 Регламенту встановлено, що законопроект, підготовлений до другого читання, подається у вигляді порівняльної таблиці, яка має містити:

- 1) текст законопроекту, прийнятого за основу;
- 2) усі внесені та не відкликані пропозиції (можливо, із стислим обґрунтуванням), поправки, що мають суцільну нумерацію і розміщуються на рівні з відповідними статтями законопроекту, із зазначенням ініціаторів їх внесення – суб'єктів права законодавчої ініціативи;
- 3) висновок головного комітету щодо внесених пропозицій, поправок;
- 4) остаточну редакцію статей законопроекту, що пропонується головним

комітетом для прийняття у другому читанні.

Проект Закону № 9073 не було подано у вигляді порівняльної таблиці, що унеможливило розгляд та обговорення пропозицій та поправок, поданих до вказаного проекту закону суб'єктами законодавчої ініціативи. Такі дії перешкодили реалізації права законодавчої ініціативи парламентарів, встановленого статтею 93 Конституції України. Народних депутатів України позбавили права внести виправлення, уточнення, а також усунути помилки та суперечності у тексті законопроекту під час другого читання, що підтверджує стенограма п'ятдесят п'ятого вечірнього пленарного засідання десятої сесії Верховної Ради України шостого скликання.

Порушення порядку роботи Верховної Ради України при прийнятті Закону України № 5029–VI у другому читанні полягало також у недотриманні вимог статті 119 Регламенту, адже не проводилося постатейного його обговорення та голосування.

Згідно з положеннями статті 120 Регламенту, під час розгляду законопроекту в другому читанні проводиться обговорення кожної статті в порядку її нумерації в запропонованій головним комітетом редакції, якщо не прийнято рішення про розгляд законопроекту в іншому порядку, відповідно до статті 119 цього Регламенту.

Обговорення кожної статті проекту Закону № 9073 в порядку її нумерації в запропонованій головним комітетом редакції не проводилося. Рішення про розгляд законопроекту в іншому порядку відповідно до статті 119 Регламенту також не приймалося.

3 липня 2012 року проект Закону № 9073 перед прийняттям взагалі не обговорювався, що підтверджує стенограма п'ятдесят п'ятого вечірнього пленарного засідання десятої сесії Верховної Ради України шостого скликання: (<http://portal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/2387.html>).

3) порушення положень статей 84 та 91 Конституції України, оскільки за даними письмової реєстрації 78 народних депутатів України були відсутніми, особисто могло проголосувати лише 209 парламентарів, що не є

більшістю від конституційного складу Верховної Ради України; відповідно до ч. 3 ст. 84 Конституції України голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється народним депутатом України особисто.

На п'ятдесят п'ятому вечірньому пленарному засіданні десятої сесії Верховної Ради України шостого скликання Першим заступником Голови Верховної Ради України Мартинюком А.І. було надано слово народному депутату України Єфремову О.С., який вніс пропозиції наступного змісту: „Уважаемый Адам Иванович, уважаемые коллеги, я хотел бы войти со следующим предложением, исходя из того, что мы проголосовали до этого. Мы видим, какая ситуация складывается вокруг законопроекта 9073 „Про засади державної мовної політики“ и фракция Партии регионов, и фракция Коммунистической партии настаивает на том, чтобы мы сейчас поставили рассмотрение данного законопроекта в зале. Мы просим поставить вопрос на голосование“.

Головуючий: „Хто за те, щоб розглянути цей законопроект, прошу визначатись“. О 16 годині 09 хвилин 02 секунди двісті сорок один народний депутат України підтримали пропозицію головуючого. Після чого Мартинюк А.І. поставив на голосування проект Закону № 9073: „Я ставлю на голосування прийняти закон 9073 в редакції... Прошу голосувати, голосуємо“.

Головуючим на п'ятдесят п'ятому вечірньому пленарному засіданні десятої сесії Верховної Ради України не було повідомлено, в якій саме редакції проект Закону № 9073 ставиться на голосування.

Не дотримуючись вимог статті 121 Регламенту стосовно особливостей голосування при розгляді законопроектів у другому читанні та прийнятті рішень за результатами їх розгляду, проект Закону № 9073 без постатейного обговорення було поставлено головуючим на розгляд.

О 16 годині 09 хвилин 35 секунд рішення було прийнято голосами двісті сорока восьми парламентарів та оголошено засідання Верховної Ради України закритим.

Фактичний розгляд проекту Закону № 9073 зайняв часовий проміжок з 16:08:47 до 16:10:51 (дві хвилини чотири секунди) (адреса посилання на офіційному веб-сайті Верховної Ради України: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/radac_gs09/pd_n?day_=03&month_=07&year=2012&krit=0).

Конституційний Суд України в Рішенні № 20-рп/2010 від 30 вересня 2010 року у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 року № 2222–IV (справа № 1-45/2010 про додержання процедури внесення змін до Конституції України) зазначає: „Вирішуючи питання, порушені у конституційному поданні, Конституційний Суд України виходить з того, що конституційному контролю підлягає не зміст Закону № 2222–IV, а встановлена Конституцією України процедура його розгляду та ухвалення“.

Аналогічний підхід був застосований Конституційним Судом України у Рішенні від 07 липня 2009 року № 17-рп/2009 у справі про конституційно встановлену процедуру набрання чинності законом. Вказаним рішенням визнано неконституційним Закон України „Про внесення змін до деяких законів України щодо повноважень Конституційного Суду України, особливостей провадження у справах за конституційними зверненнями та недопущення зловживань правом на конституційне подання“ від 19 березня 2009 року № 1168–VI (пункт 2 резолютивної частини). У четвертому абзаці пункту 5 мотивувальної частини цього ж Рішення, Конституційним Судом України підтверджується, що: „Дотримання встановленої Конституцією України процедури розгляду, ухвалення та набрання чинності законами, у тому числі й законами про внесення змін до Конституції України, є однією з умов легітимності законодавчого процесу“.

Загалом, при здійсненні процедурного розгляду Верховною Радою України проекту Закону № 9073 було порушено положення статей 82, 89 Конституції України, статей 117, 118, 119, 120, 121 Регламенту, статей 1, 15, 16 Закону України „Про комітети Верховної Ради України“.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 84 Конституції України голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється народним депутатом України особисто.

Під час голосування 3 липня 2012 року за прийняття проекту Закону № 9073 в цілому у залі засідань були відсутні народні депутати України, чий голоси було використано на підтримку зазначеного законопроекту. Відповідно до даних письмової реєстрації відсутніми були 78 народних депутатів України. Голосувати за прийняття відповідного рішення могли лише 209 осіб, а це не є більшістю від складу Парламенту, яка необхідна для прийняття законів.

Значна частина народних депутатів під час голосування знаходилася поблизу президії, а отже, фізично не могла голосувати. Кількість присутніх була значно меншою, ніж та, яка необхідна для прийняття рішень (законів) Верховною Радою, що унеможливило прийняття цього Закону.

Такі дії суперечать положенням статті 91 Конституції України, відповідно до якої Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених цією Конституцією.

Відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010 у справі № 1-45/2010, яким встановлено, що **законодавчі акти, прийняті з порушенням процедури їх прийняття, підлягають скасуванню.** Вказане рішення згідно п. 4 його резолютивної частини є обов'язковим до виконання на території України, тобто має преюдиціальне значення для відповідної сфери правовідносин.

Отже, процедура розгляду та прийняття закону суперечить частині першій статті 152 Конституції України, відповідно до якої закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або **якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.**

Таким чином, порушення положень 93 Конституції України при прийнятті Закону № 5029–VI спричинило перешкоджанню Верховній Раді України – єдиному органу законодавчої влади, здійснювати свої обов'язки у встановленому законом порядку та діяти в межах її компетенції.

3. Порушення положень статті 3, ч.ч. 2, 3 ст. 10, ст. 11 Конституції України, оскільки обмежує лише до вісімнадцяти мов перелік регіональних мов або мов меншин, до яких в Україні спрямовуються заходи, спрямовані на їх використання, у той час як за даними Державної служби статистики України в Україні проживає на 12 етнічних меншин більше.

Частиною другою статті 7 Закону № 5029–VI кількість регіональних мов в Україні зводиться до переліку з вісімнадцяти (російська, білоруська, болгарська, вірменська, гагаузька, ідиш, кримськотатарська, молдавська, німецька, новогрецька, польська, ромська, румунська, словацька, угорська, русинська, караїмська, кримчацька), що не відповідає положенням Конституції України, та є **дискримінаційним стосовно інших мов**, які не потрапили до списку, задекларованого цим Законом.

Згідно з даними Державного комітету статистики про етнічні меншини, в Україні також проживають азербайджанці, в'єтнамці, євреї, мордва, турки, узбеки, чехи, грузини, корейці, чуваші, татари, цигани, мови яких також потребують розвитку та захисту в Україні (адреса посилання на статистичні дані: http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/nationality_population/graphic#m5).

У Законі № 5029–IV зазначено, що необхідність його прийняття була пов'язана із виконанням вимог Європейської хартії регіональних мов та мов меншин, ратифікованої Законом України від 15.05.2003 № 802–IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 30, ст. 259) (далі – Європейська Хартія).

Відповідно до преамбули Європейської Хартії, основною метою цього документа є охорона історичних регіональних мов або мов меншин Європи, які знаходяться під загрозою відмирання, створення умов для їх захисту і

використання з метою збереження та розвитку культурного багатства і традицій Європи.

При цьому у преамбулі Європейської хартії зазначено, що охорона і розвиток регіональних мов або мов меншин не повинні зашкоджувати офіційним мовам і необхідності вивчати їх.

Зазначений документ, в першу чергу, орієнтує органи публічної влади не на визнання тієї чи іншої мови регіональною і надання їй особливого статусу, а на охорону історичних регіональних мов або мов меншин Європи, які зникають або знаходяться на стадії відмирання. Закон № 5029-IV не є орієнтованим на захист регіональних мов, які знаходяться під загрозою відмирання, а переважно посилює розвиток і функціонування російської мови, подекуди надаючи їй такого ж статусу як українській, що є невиправданим та не відповідає основним цілям Європейської Хартії.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України (ч. 2 ст. 10 Конституції України). Конституція України та чинне законодавство України про національні меншини, міжнародні договори, до яких приєдналася Україна, гарантують вільний розвиток, використання і захист усіх мов національних меншин, що живуть на території України. Відповідно до положень частини третьої статті 10, статті 11 Конституції України в Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Держава сприяє розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України.

Статтею 3 Конституції України встановлено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Таким чином, частина друга статті 7 Закону № 5029-VI щодо визначення переліку регіональних мов або мов меншин з вісімнадцяти порушує права та

свободи інших регіональних меншин, які проживають в Україні, що суперечить положенням статті 3, ч.ч. 2, 3 статті 10, статті 11 Конституції України.

4. Вибірковий захист регіональних мов або мов меншин, передбачений частиною другою статті 7 Закону № 5029-VI, надає привілеї для одних мовних груп (національних меншин) та обмежує права інших, що має ознаки дискримінації, та порушує принцип рівності громадян перед законом, встановлений частиною першою статті 24 Конституції України, згідно з якою громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Частина друга статті 7 Закону № 5029-VI щодо визначення переліку регіональних мов або мов меншин з вісімнадцяти порушує права та свободи інших регіональних меншин, які проживають в Україні, що суперечить положенням статті 3, частини третьої статті 10, статті 11 Конституції України.

Правова норма, закладена частиною другою статті 7 Закону № 5029-VI, також порушує положення частин другої та третьої статті 22, частини другої статті 24 Конституції України, відповідно до яких конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Вибірковий захист регіональних мов або мов меншин, передбачений частиною другою статті 7 Закону № 5029-VI, надає привілеї для одних мовних груп (національних меншин) та обмежує права інших, що має ознаки дискримінації, та порушує принцип рівності громадян перед законом, встановлений частиною першою статті 24 Конституції України, згідно з якою громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Положення частини третьої статті 7 Закону України № 5029-VI суперечать пункту 4 частини першої статті 92 та статті 140 Конституції України.

Відповідно до частини третьої статті 7 Закону України № 5029-VI до кожної мови, визначеної у частині другій цієї статті, застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин що передбачені у цьому законі, за умови, якщо кількість осіб – носіїв регіональної мови, що проживають на території, на якій поширена ця мова, складає 10 відсотків і більше від чисельності її населення.

За рішенням місцевої ради в окремих випадках, з урахуванням конкретної ситуації, такі заходи можуть застосовуватися до мови, регіональна мовна група якої становить менше 10 відсотків населення відповідної території.

У разі збору підписів понад 10 відсотків осіб, які мешкають на певній території, місцева рада зобов'язана прийняти відповідне рішення протягом 30 днів з моменту надходження підписних листів.

Зазначена норма не відповідає положенням Конституції України, оскільки відповідно до частини першої статті 140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

Питання щодо застосування мов є питанням загальнодержавного значення, що підтверджується змістом пункту 4 частини першої статті 92 Конституції України, згідно з яким порядок застосування мов визначається виключно законом.

Згідно з ч. 2 ст. 5 носієм суверенітету і єдиним джерелом влади України є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Конституцією України визнається та гарантується місцеве самоврядування (стаття 7). Територіальна громада здійснює місцеве самоврядування у порядку, встановленому законом, безпосередньо або через

органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Відповідно до частини 2 статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. При цьому, органи місцевого самоврядування у межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території (частина третя статті 140, частина перша статті 144 Основного Закону України).

Відповідно до частини першої статті 143 Конституції України територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування вирішують, крім передбачених в Основному Законі України, й інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції. **Акти органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб з мотивів невідповідності Конституції України або законам України визнаються незаконними у судовому порядку (частина десята статті 59 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні“).** Тобто, предметами відання місцевого самоврядування є не будь-які питання суспільного життя, а питання саме місцевого значення. Перелік таких питань визначено у Конституції України та Законі України „Про місцеве самоврядування в Україні“. Зазначене підтверджується і абзацом другим пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного суду від 26 березня 2002 року № 6-рп/2002 (у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 28 Закону України „Про статус депутатів місцевих Рад народних депутатів“ (справа про охорону трудових прав депутатів місцевих рад).

З огляду на вказане, застосування тієї чи іншої мови на відповідній території повинне визначатися на рівні нормативно-правових актів, що мають вищу юридичну силу (законів), а не рішеннями органів місцевого

самоврядування, оскільки застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Таким чином, частина третя статті 7 Закону № 5029–VI суперечить частині четвертій статті 92 Конституції України, згідно з якою порядок застосування мов в Україні визначається виключно законами. Основний Закон України не наділяє місцеві ради повноваженнями щодо прийняття рішень державного значення.

Згідно з частинами першою та другою статті 15 Закону України „Про Конституційний Суд України“, підставами для прийняття Конституційним Судом України рішення щодо неконституційності правових актів повністю чи в їх окремих частинах є невідповідність Конституції України, порушення встановленої Конституцією України процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності

Відповідно до частини першої статті 68 Конституції України кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей. Закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Виходячи з вищенаведеного, керуючись статтею 147, пунктом 1 статті 150, статтею 152 Конституції України, пунктом 1 статті 13, статтями 15 та 40 Закону України „Про Конституційний Суд України“,

просимо:

визнати Закон України „Про засади державної мовної політики“ від 03.07.2012 року № 5029–VI (джерела опублікування – Голос України від 10.08.2012 року, № 146; Офіційний вісник України від 20 серпня 2012 року, № 61, стаття 2471) неконституційним повністю у зв'язку із невідповідністю його положень Конституції України.

Брати участь у конституційному провадженні за цим поданням доручено народним депутатам України:

1. Народний депутат України Бондарчук Олег Володимирович (адреса: м. Київ, вул. Грушевського, 5, e-mail: Bondarchuk.Oleh@rada.gov.ua, тел.: (044) 255-26-01).

2. Народний депутат України Ємець Леонід Олександрович (адреса: м. Київ, вул. Грушевського, 5, e-mail: Yemets.Leonid@rada.gov.ua, тел.: (044) 255-31-60).

3. Народний депутат України Фаріон Ірина Дмитрівна (адреса: м. Київ, вул. Грушевського, 5, e-mail: Farion.Iryna@rada.gov.ua, тел.: (044) 255-31-68).

Перелік документів і матеріалів, що додаються

1. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України від 23.05.2012 року до проекту Закону № 9073 (додаток № 1, на 15-ти арк.).

2. Висновок Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності від 23.05.2012 року до проекту Закону № 9073 (додаток № 2, на 6-ти арк.).

3. Витяг із Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, ратифікованої Законом України „Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин“ від 15.05.2003 року № 802–IV (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 30, ст. 259) (Офіційний вісник України від 25.12.2006р., № 50, стор. 379, стаття 3381, код акту 38101/2006) (*преамбула, стаття 1*) (додаток № 3, на 2-х арк.).

4. Витяг із Закону України „Про Регламент Верховної Ради України“ від 10.02.2010 року № 1861–VI (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 14–15, № 16–17, ст.133) (*статті: 98, 117, 118, 119, 120, 121*) (додаток № 4, на 4-х арк.).

5. Витяг із Закону України „Про комітети Верховної Ради України“ від 04.04.1995 року № 116/95–ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 19, ст.134) (*статті: 1, 15, 16*) (додаток № 5, на 3-х арк.).

6. Витяг із Закону України „Про Конституційний Суд України“ від

16.10.1996 року № 422/96-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 49, ст. 272) (статті: 13, 15, 39, 40, 69) (додаток № 6, на 3-х арк.).

7. Витяг із Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні“ (стаття 10, стаття 25, пункт 50 частини 1 статті 26, стаття 59) (додаток № 7, на 5-ти арк.).

8. Витяг із Конституції України від 28.06.1996 року, № 254к/96-вр, (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) (статті: 1, 8, 68, 82, 84, 85, 89, 91, 93, 147, 150, 152) (додаток № 8, на 7-ми арк.).

9. Витяг із порядку денного Верховної Ради України від 03.07.2012 року (додаток № 9, на 1-му арк.).

10. Витяг з протоколу засідання Комітету з питань культури і духовності № 122 від 03 липня 2012 року (додаток № 10, на 2-х арк.).

11. Довідка Голови Комітету з питань культури і духовності Яворівського В. про підготовку до розгляду в другому читанні проекту Закону про засади державної мовної політики (додаток № 11, на 2-х арк.).

12. Закон України „Про засади державної мовної політики“ від 03.07.2012 року № 5029-VI (Голос України від 10.08.2012 року, № 146; Офіційний вісник України від 20.08.2012 року, № 61, стаття 2471) (додаток № 12, на 21-му арк.).

13. Копія реєстру вихідної кореспонденції Апарату Верховної Ради України від 22.06.2012 року № 120980 „Запрошення взяти участь у засіданні Комітету з питань культури і духовності (опрацювання з/п № 9073 „Про засади державної мовної політики“)“ (додаток № 13, на 7-ми арк.).

14. Листи-повідомлення Комітету з питань культури і духовності від 22.06.2012 року № 04-21/3-517 (120980) (додаток № 14, на 45-ти арк.).

15. Порівняльна таблиця Комітету з питань культури і духовності по проекту Закону № 9073, підготована до другого читання (додаток № 15, на 476-ти арк.).

16. Постанова Верховної Ради України № 4870-УІ від 05.06.2012 року (додаток № 16, на 1-му арк.).

17. Рішення Конституційного Суду України від 23 грудня 1997 року

№ 7-зп (Офіційний вісник України від 22.01.1998 – 1998 р., № 1, стор. 151, стаття 23, код акту 4600/1998) (додаток № 17, на 16-ти арк.).

18. Рішення Конституційного Суду України від 30 жовтня 1997 року № 5-зп (Офіційний вісник України – 1997 р., № 46, стор. 126, код акту 4310/1997) (додаток № 18, на 6-ти арк.).

19. Рішення Конституційного Суду України від 17.05.2001 року № 5-рп/2001 (Офіційний вісник України від 08.06.2001 – 2001 р., № 21, стор. 258, стаття 958, код акту 18911/2001) (додаток № 19, на 4-х арк.).

20. Рішення Конституційного суду від 26 березня 2002 року № 6 рп/2002 у справі № 1-9/2002 за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 28 Закону України „Про статус депутатів місцевих Рад народних депутатів“ (справа про охорону трудових прав депутатів місцевих рад (Офіційний вісник України від 19.04.2002 – 2002 р., № 14, стор. 250, стаття 767, код акту 22092/2002) (додаток № 20, на ,7-ми арк.).

21. Рішення Конституційного Суду України від 5 березня 2003 року № 5-рп/2003 (Офіційний вісник України від 04.04.2003 – 2003 р., № 12, стор. 134, стаття 544, код акту 24689/2003) (додаток № 21, на 9-ти арк.).

22. Рішення Конституційного Суду України від 30 травня 2012 року № 12-рп/2012 (Офіційний вісник України від 18.06.2012 – 2012 р., № 44, стор. 128, стаття 1706) (додаток № 22, на 4-х арк.).

23. Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010 (Офіційний вісник України від 01.10.2010 – 2010 р., № 72/1 Спеціальний випуск; № 77, 2010, с /, стор. 7, стаття 2597) (додаток № 23, на 21-му арк.).

24. Рішення Конституційного Суду України від 29 вересня 2009 року № 22-рп/2009 (Офіційний вісник України від 19.10.2009 – 2009 р., № 78, стор. 41, стаття 2651, код акту 48091/2009) (додаток № 24, на 6-ти арк.).

25. Стенограма п'ятдесят п'ятого вечірнього пленарного засідання десятої сесії Верховної Ради України шостого скликання від 03.07.2012 року (додаток № 25, на 3-х арк.).

Народні депутати України

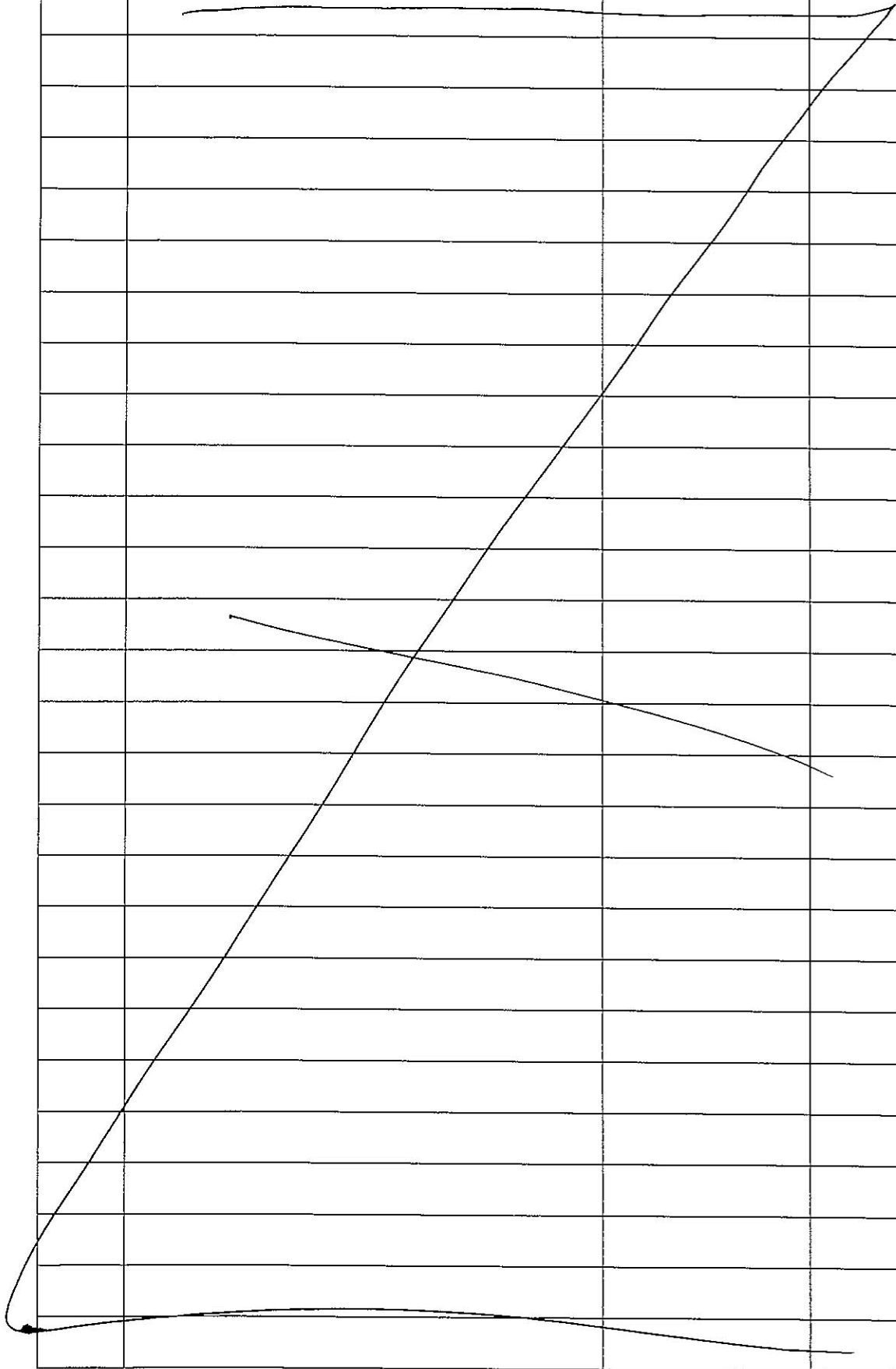
№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові народного депутата України	Номер посвідчення	Підпис
1.	Леонів Едуард Володимирович	223	
2.	Чорна Таліна Семихайлівна	473	
3.	Дубик Таріт Васильович	368	
4.	Савіт Тарас Михайлович	412	
5.	Мудрий Олександр Борисович	218	
6.	Коваленко Дмитро Степанович	349	
7.	Данил Тарас Борисович	210	
8.	Корнатиюк Романій Степанович	211	
9.	Ткаченко Олег Ярославович	201	
10.	Фаріон Ірина Валеріївна	340	
11.	Гуротюк Юлія Миколайівна	214	
12.	Бондарчук Олег Володимирович	461	
13.	Ткаченко Олег Ярославович	207	
14.	Осиповський Олег Васильович	375	
15.	Фурман Оксана Ігорівна	460	
16.	Ткаченко Олег Ярославович	215	
17.	Куркулєва Т.В.	209	
18.	Ткаченко А.М.	084	
19.	Осиповський Т.В.	469	
20.	Муромов В.І.	220	
21.	Ткаченко С.М.	224	
22.	Володарський М.В.	212	
23.	Мельник Р.І.	244	
24.	Бенюк Б.В.	202	
25.	Куркулєва Валерія Анатоліївна	076	
26.	Ляліна Ксенія Михайлівна	437	

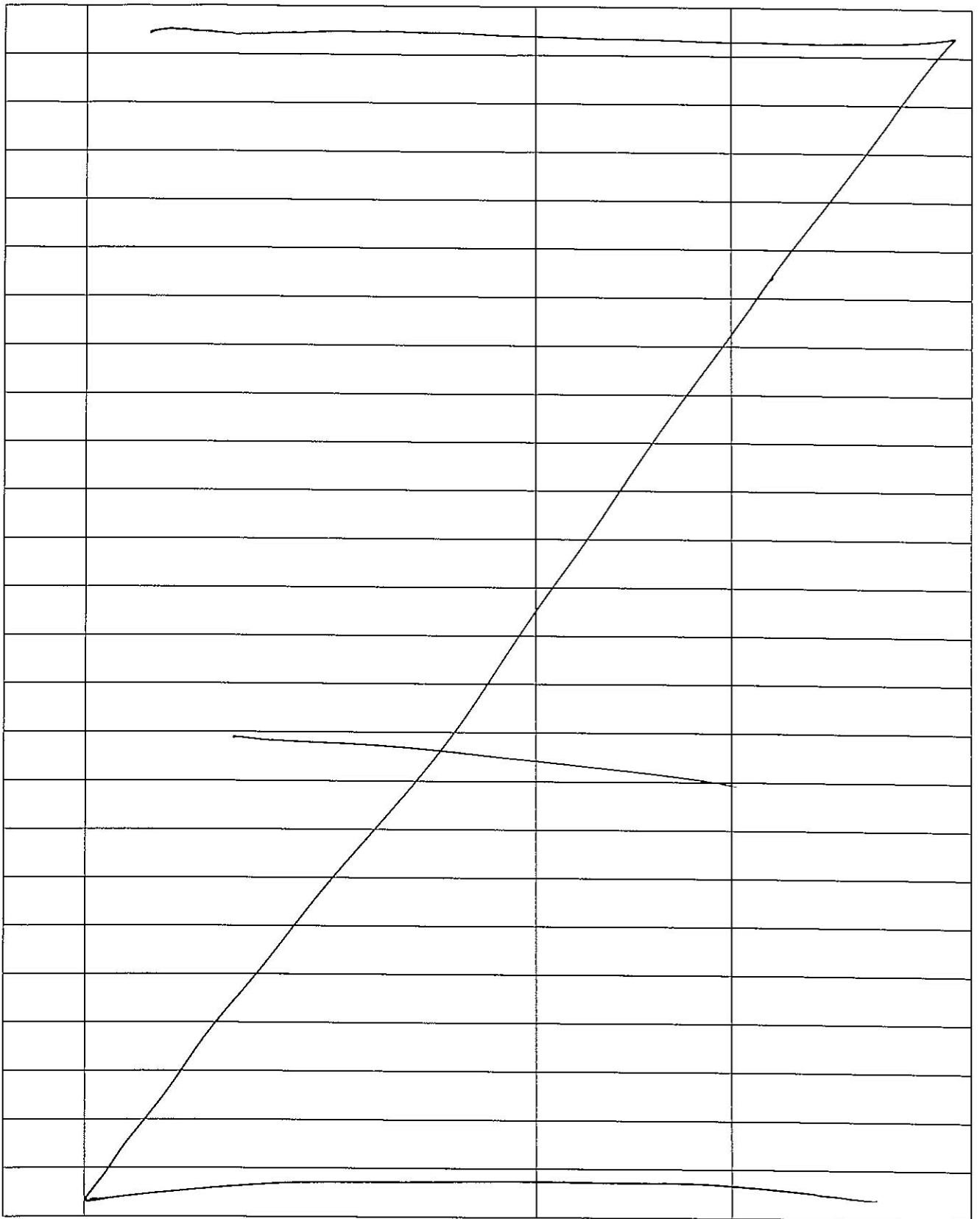
26/9/2012 року в місті Києві

27	Линь Михаил Михайлович	339	
28	Васильев Федор Васильевич	341	
29	Пазинян Павел Степан	346	
30	Канкевский Олег Леонидов	350	
31	Степанов Иван Михайлович	398	
32	Медведев Иван Васильевич	380	
33	Черепнин Василий Иванович	377	
34	"Крыжурский" Федор Степанов	213	
35	Михайлович Федор Михайлович	209	
36	Михайлович Григорий Григорьевич	342	
37	Тельно Юрий Юрьевич	436	
38	Концевая Анна Леонидовна	347	
39	Васильев Леонид Александрович	442	
40	Телев Павел Павлович	348	
41	Куркин Георгий Григорьевич	548	
42	Сторожко Юрий Владимирович	98	
43	Мещеряков Олег Валерьевич	208	
44	Юльков Михаил Юрьевич	387	
45	Муромов Алексей Михайлович	219	
46	Воронков Игорь Романович	470	
47	Воронков Вал. Ол.	434	
48	Синкевич Валерий Михайлович	105	
49	Кайра Алексей Степанович	386	
50	Тельно Михаил Валерьевич	305	
51	Серебряков Юрий Владимирович	312	
52	Львовский Руслан Петрович	107	
53	Вришневский Олег Александрович	438	
54	Витов Дмитрий Иванович	206	
55	Князевский Михаил Леонидович	081	

56 Павловский Андрей Михайлович 114

57 Косупинский Василий Владимирович 212

Усього *57/п'ятдесят сім* імені списків народних депутатів України

Керівник управління кадрів

Б. Максимчук
07.07.2014р.